

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СІЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БЕЛАРУСІ І КІРАЎНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР

№ 5 (600)

Субота, 1 лютага 1947 года.

Цана 50 кап.

ВЯЛІКІ СТАЛІН

Набліжаецца дзень, калі працоўныя Савецкай Беларусі адзінай дружнай сям'ёй пойдунь да выбарчых урнаў і аддадуць свае галасы за кандыдатаў сталінскага блока — камуністаў і беспартыйных. У спіску кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Савета Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі, які ўключае найбольш вартых прадстаўнікоў гераічнага беларускага народа, першым стаіць імя вялікага правадзіра і настаўніка працоўных нашай соцыялістычнай Радзімы, лідэра і друга беларускага народа Іосіфа Вісарыянавіча Сталіна. Для савецкага чалавека няма нічога больш дарагога, блізкага і роднага, чым гэта вялікіе імя.

Сталін разам з Леніным вёў самаадданую барацьбу за абранне ў адзіны моцны кулак рэвалюцыйнага сіла рабочага класа Расіі, за стварэнне магутнай большасці партыі. Сталін разам з Леніным гераічна змагаўся за заваяванне палітычнай улады рабочым класам у жніўні 1917 г., улады, якая дала магчымасць пабудаваць новую, першую ў гісторыі савецкую соцыялістычную дзяржаву.

Ва ўдзячнай памяці беларускага народа назаўсёды застаецца тая выключная роля, якую адыграў Іосіф Вісарыянавіч у справе стварэння Беларускай дзяржавы, а затым у барацьбе маладой Беларускай рэспублікі супраць нямецкіх і белалопскіх інтэрвентаў.

Беларускі народ, які і народы ўсяго шматнацыянальнага Савецкага Саюза, добра ведае, што няма такой дзейнай, палітычнай і грамадскай дзейнасці савецкага народа і нашай слаўнай камуністычнай партыі, у якой бы вялікі Сталін не адыграваў выключнай арганізуючай і кіруючай ролі.

Яго слаўнае імя з'яўляецца сінонімам усяго найлепага, што стала здабыткам працоўных горада і вёскі.

Сталін — гэта індустрыялізацыя краіны, сотні і тысячы доменных печоў, шахт, электрастанцый, фабрык і заводаў, магутны тэхнічны прарыз і няўхільны рост эканомікі Савецкага Саюза.

Сталін — гэта калектывізацыя сельскай гаспадаркі, магутная машынная тэхніка на шырокіх прасторах калгасных палёў.

Воляю камуністычнай партыі, пад мудрым кіраваннем таварыша Сталіна, у нашай краіне ператворана дробная прыватная сельская гаспадарка ў буйнейшую ў свеце механізаваную калектывную гаспадарку, якая ў найкарцейшы час лабіла працоўнага селяніна ад спрадвечнай галечы і зрабіла яго жыццё заможным і культурным. Толькі дзякуючы існаванню калгаснага ладу з яго высокай таварнай прадукцыяй наша краіна ў час вайны аказалася адольнай забеспячальніцаю арміі і працоўны тыл дастатковай колькасцю прадуктаў харчавання і паабавіла нацыянальна ад жаку голаду, які звычайна з'яўляецца спадарожнікам вайны.

Сталін — гэта сапраўды дэмакратызм, найвялікшы дэмакратычны свабоды чалавека і грамадства.

Лепшым сведчаннем гэтаму можа служыць кампанія, што праходзіць у сучасны момант, па выбарах у Вярхоўны Саветы еўропейскіх і аўтаномных рэспублік.

Сталінская Канстытуцыя забяспечыла савецкім людзям такія дэмакратычныя правы, якія даюць магчымасць камуністам і беспартыйным выступаць на выбарах адзіным маналітым калектывам і выбіраць у вышэйшыя органы дзяржаўнай улады рэспублік найбольш вартых прадстаўнікоў народа.

Кінофестывалі, прысвечаныя выбарам

Па гарадах Беларусі з вялікім поспехам праходзяць кінофестывалі, прысвечаныя выбарам у Вярхоўны Савет БССР. Дзякуючы лепшым савецкім фільмам: «Ленін

«Такія свабодныя і сапраўды дэмакратычныя выбары маглі ўзнікнуць толькі на глебе ўрачыстасці сацыялістычных парадкаў, толькі на базе таго, што ў нас сацыялізм не проста будучыца, а ўжо ўвайшоў у побыт, у штодзённы побыт народа» (І. Сталін).

Сталін — гэта магутнасць нашых узброеных сіл, нашы слаўныя перамогі на Захадзе і Усходзе ў час Вялікай Айчыннай вайны.

Сталін — гэта наша магутная большасць, наша партыя, наша сацыялістычная сям'я і камуністычнае заўтра.

Сталін — гэта тое бяскожна дарагое, што толькі можа быць у жыцці чалавека і краіны.

«Калі Сталін верыць у масы, то і масы верыць у яго... Чалавек, чый профіль зобразаны на чырвоных паятках — побач з Карлам Марксам і Леніным, — гэта чалавек, які клопацца аб усіх і аб усіх, які стварыў тое, што ёсць, і стварэе тое, што будзе. Ён выратаваў. Ён выратаваў» (А. Барбюс).

Вяземская любоў і ўдзячнасць народаў Савецкага Саюза таварышу Сталіну за тое, што ён мільёны простых людзей узняў на вышнюю вялікай прасторы стваральнай працы. Гэту любоў да Іосіфа Вісарыянавіча Сталіна беларускі народ выказвае вуснамі Янкі Купалы:

Табе, правадзір, мае песні і думы
І шчырыя шчырага сэрца парывы!
Бо хто калі снуў, ды хто калі думаў,
Што буду я вольны, што буду шчаслівы.

Бо хто калі думаў, што я жыць буду,
Як атушка, як вецер, над нівай квістай
І дзівам дзіўнага вялікаму куду,
Што вокал мяне так цуднае ўрачыста.

Аб Сталіну-сёйбігу песня мая,
А песня ад казак, чароных тых сноў,
Што стаіцца яваю нашага куду,
Што збавілі долю ад пуг, ланцугоў.

Усеародная любоў да таварыша Сталіна асабліва ярка выявілася ў час вылучэння кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР і іншых саюзных і аўтаномных рэспублік. Па ўсім неабдымнай нашай краіне не было ніводнага перадыбарнага складу, дзе б не было названа імя таварыша Сталіна ў якасці першага кандыдата. Савецкія людзі лічыць для сябе найвялікшым гонарам галасаваць за таварыша Сталіна.

Ім з усяго месца адзінадушна прасілі яго даць згоду балатывацца па іх выбарчым акрузе. Савецкія людзі лічыць для сябе вышэйшай ўзнагародай выбіраць любімага Сталіна сваім дэпутатам. Яны ведаюць, што там, дзе Сталін, там перамога.

Бязмежны давер працоўных да свайго вялікага правадзіра і настаўніка. Яны памятаюць яго праніклівыя словы: «Што датычыцца нас, членаў ЦК, членаў урада, дык няма ў нас другога жыцця, чым жыццё для нашай вялікай справы, чым жыццё для барацьбы за ўсеагульную дабрабыт народа, за радасць для ўсіх працоўных, для мільёнаў мас».

Вялікі Сталін даў згоду балатывацца ў дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР па Мінскай Сталінскай выбарчай акрузе.

9 лютага ўвесь наш народ, галасуючы за свайх лепшых сям'ёў і дачок, за непорушны сталінскі блок камуністаў і беспартыйных, будзе адзінадушна галасаваць і за свайго вялікага настаўніка, правадзіра і друга — любімага Сталіна.

Сустрэчы кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР з выбаршчыкамі Верны сын беларускага народа

Гэта была хваляючая сустрэча. Районы Дом культуры не мог умясціць усіх жадаючых. Звыш 700 чалавек рабочых і інтэлігенцыі гор. Чэрвеня, калгаснікаў Вайняўскага, Валенаўскага і Калодзежнага сельсаветаў сабраліся на сустрэчу са сваімі кандыдатамі ў дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР кампазітарам А. Багатыроўм. Сход адкрыў давераны гарадскога выбарчага ўчастка № 3 тав. Ідальчык. З вялікім натхненнем быў абраны пачотны прэзідыум у складзе Палітбура ЦК ВКП(б) на чале з вялікім Сталіным.

Давераны падрабізна ахарактарызаваў жыццёвы шлях, творчасць і грамадскую дзейнасць Багатырова.

— Ва ўмовах савецкай улады т. Багатыроў атрымаў шырокую магчымасць развіцця свае музычна-адукацыйна і стаць выдатным кампазітарам. Анастоль Васільевіч напісаў такія творы, якія оперу «У пушчах Палесся», дзве сімфоніі, кантаты — «Беларускія партызаны» на словы Янкі Купалы і «Ленінградцы» на словы Дзіамбула, скрыпачную санату, мноства дэсень, рамансаў, зрабіў шмат апрацовак беларускіх народніх песень. Цяпер А. Багатыроў закончыў работу над операй «Надзея Дурова».

— Савецкі ўрад, — гаворыць далей т. Ідальчык, — высока ацаніў заслугі т. Багатырова ў галіне развіцця Беларускай культуры і ўзнагародзіў яго ордэнам Леніна, Працоўнага Чырвонага Сцяга, прывою ўзванне лаўрэата Сталінскай прэміі.

Жыццёвы шлях і дзейнасць А. Багатырова — яркі прыклад самаадданнага служэння Радзіме.

Цёпла сустрэты выбаршчыкамі, выступіў А. Багатыроў.

— Таварышы выбаршчыкі! — сказаў ён, — дазвольце мне падзякаваць за той вялікі дывер, які вы мне аказалі, вылучыўшы мяне кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР. Я асабліва ўдзячны таварышам, прыкладзіўшым і здольнасці, каб стварыць высокае і творчае варты вялікае Сталіна і з вышэйшым тым дапамогай нашай Радзіме будаваць камуністычнае грамадства.

Тав. Багатыроў падрабізна спыніўся на росквіце Беларускай сацыялістычнай культуры, на братаў дапамозе вялікага рускага народа ў аднаўленні народнай гаспадаркі рэспублікі.

Затым слова ўзяў член сельсавета «Працаўнік» тав. Лаўрэнаў.

— Усе члены нашай арцэлі, — сказаў ён, — уяўляем, што ў гэты дзень выбаршчыкі адзінадушна аддадуць свае галасы за кандыдата блока камуністаў і беспартыйных тав. Багатырова — вернага сына беларускага народа.

Ад калектыва Чэрвеньскай МТС выступіў тав. Красоўскі, які раскаваў аб велізарным палітычным і вытворчым уздзеянні сувязі з выбарамі ў Вярхоўны Савет БССР.

— Наш калектыв, — сказаў т. Красоўскі, — дружна прыдзе да выбарчых урнаў і аддаць свае галасы за тав. Багатырова — таленавітага сына беларускага народа. Няхай дзень 9 лютага стане днём новай магутнай дэманстрацыі маральна-палітычнага адзінства савецкага народа!

НА ШМАТЛЮДНЫМ МІТЫНГУ

Цёпла сустрэты выбаршчыкі Рагачынскай выбарчай акругі № 118, Жабінскага раёна, Брэсцкай вобласці, свайго кандыдата ў дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР вядомага савецкага паэта Максіма Танка.

26-га студзеня ў памяшканні клуба чыгуначнікаў ст. Жабінка адбыўся шматлюдны мітынг, прысвечаны сустрэчы выбаршчыкаў са сваімі кандыдатамі Максімам Танкам і старшынёй калгаса імя Сталіна Ц. Т. Куцішкам. На мітынг прыехалі калгаснікі, сяляне, служачыя і прадстаўнікі інтэлігенцыі з усяго раёна.

Пад бурны апладысменты мітынг адкрыў брыгадзір калгаса імя Сталіна тав. Кот.

У сваёй прамове, гаворачы аб умовах, у якіх праходзілі выбары ў ланскай Польшчы, ён адзначыў, што большасць працоўнага насельніцтва фактычна была павабўлена

выбарчым правам. Толькі Сталінская Канстытуцыя дала магчымасць усім грамадзянам нашай краіны выбіраць і быць выбаранымі ва ўсе органы ўлады. У заключэнне тав. Кот заклікаў выбаршчыкаў аддаць свае галасы за кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР ад працоўных Жабінскага раёна — лепшых сям'ёў беларускага народа паэта Максіма Танка і старшынёй калгаса імя Сталіна Ц. Т. Куцішка.

У сваім выступленні Максім Танк падзякаваў выбаршчыкаў за вялікі давер, які аказалі яму працоўныя Рагачынскай выбарчай акругі, вылучыўшы яго кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР. Ён запэўніў, што з гонарам апраўдае гэты давер і аддаць усе свае сілы і адольнасці савецкаму народу, Радзіме.

Калгаснікі, сяляне і служачыя ў сваіх выступленнях заклікалі ўсіх выбаршчыкаў раёна аддаць свае галасы за кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных.

У заключэнне Максім Танк прачытаў свае вершы, прысвечаныя ўсеароднаму кандыдату І. В. Сталіну.

Адбылася таксама сустрэча Максіма Танка з маладымі выбаршчыкамі, вучнямі Жабінскай сярэдняй школы. Кандыдата ў дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР ад настаўніцкага калектыва школы вітала выключна Беларускай мовы і літаратуры Е. Шах. Вучань 10 класа Васіль Давідчык прачытаў верш, прысвечаны Максіму Танку.

Пасля гэтага Максім Танк наведаў Рагачынскі, Стрыганецкі і Азіцкі сельсаветы Рагачынскай выбарчай акругі, дзе сустрэўся з калгаснікамі калгаса імя Барышлага і працоўнымі селянямі вёсак Жабінскага раёна.

Пасля сустрэчы адбыўся канцэрт, у якім прынялі ўдзел народныя артысты БССР І. Балочнін, салісты Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета А. Альшэўская і Н. Шым, хімікалісты С. Навікі і Х. Шмелькі.

Кандыдат у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР І. Балочнін наведаў Хатаўніцкі дзіцячы дом, у якім жывуць і выхоўваюцца дзеці вайны, бацькі якіх загінулі на франтах Айчыннай вайны.

Тав. Балочнін сустрэўся таксама з выбаршчыкамі Хатаўніцкага, Зімніцкага, Баханскага, Геканскага і Сялецкага сельсаветаў.

У ЖУРАВІЦКАЙ ВЫБАРЧАЙ АКРУЗЕ

У Журавічах, у памяшканні партгубнета, адбылася сустрэча выбаршчыкаў з кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР народным артыстам рэспублікі І. Балочніным.

Ад імя выбаршчыкаў слова ўзяў давераны тав. Выдракоў. У сваім выступленні ён сказаў:

— Выбаршчыкі нашай акругі задаволены тым, што адзін з лепшых дзеячоў Беларускага тэатральнага мастацтва І. М. Балочнін даў згоду балатывацца па нашай выбарчай акрузе. Адначасова яны даюць яму наказ: высока цаніць давер народа, быць праўдзівым і сумленным, чужым і адданым народу, любіць свой народ так, як любіць яго наш першы кандыдат у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР — вялікі Сталін.

Слова ўзяў І. Балочнін.

— Дарагія таварышы! — пачаў ён. — Дазвольце мне ад душы падзякаваць вас за аказаны мне давер. Я пастараюся яго апраўдаць. Разам з вамі буду працаваць, не шкадуючы сіл і энергіі, каб хутэй залчыць раны, якія нанеслі нашай рэспубліцы нямецкія акупанты, каб яшчэ прыгажэйшым стаў наш Беларускі край, каб святлей і радасней стала жыццё, каб Радзіма наша стала яшчэ больш магутнай, цудоўнай і шчаслівай.

На сходзе выступілі т. т. Рудэнкаў, Струкачоў, Кавалёў, Харытонаў, Бондараў і Лісіменка. Яны накіравалі сваімі кандыдатам апраўдаць давер выбаршчыкаў, дапамагаць адбудоўваць гаспадарку і культурнае жыццё раёна, быць дастойным кандыдатам народа.

Пасля сустрэчы адбыўся канцэрт, у якім прынялі ўдзел народныя артысты БССР І. Балочнін, салісты Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета А. Альшэўская і Н. Шым, хімікалісты С. Навікі і Х. Шмелькі.

Кандыдат у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР І. Балочнін наведаў Хатаўніцкі дзіцячы дом, у якім жывуць і выхоўваюцца дзеці вайны, бацькі якіх загінулі на франтах Айчыннай вайны.

Тав. Балочнін сустрэўся таксама з выбаршчыкамі Хатаўніцкага, Зімніцкага, Баханскага, Геканскага і Сялецкага сельсаветаў.

Затым выступіў механік Жабчынскай МТС тав. Грышкін, аграрны плодзяганага саўгаса тав. Шубін, рабочы плодзяганага тав. Кананік і другія. Яны адзначылі, што ўсе выбаршчыкі Жабчынскай выбарчай акругі ў гэты дзень выбару прадэманструюць сваю згуртаванасць вакол партыі Леніна — Сталіна і пашлюць сваім прадстаўніком у Вярхоўны Савет кандыдата сталінскага блока камуністаў і беспартыйных — вядомага пісьменніка Міхаіла Лышкава.

У Жабчынскай выбарчай акрузе, Пінскай вобласці, адбылася сустрэча пісьменніка М. Лышкава са сваімі выбаршчыкамі. Выступіўшы на сходзе, ён шчыра дзякаваў выбаршчыкаў за вялікі давер, які яны аказалі яму, вылучыўшы кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР.

Радасныя сустрэчы

На працягу апошніх дзён Патрусь Броўка наведаў Глыбоцкі і Шаркоўшчынскі раёны, Палацкай вобласці, і сустрэўся з выбаршчыкамі Мамайскага, Залескага, Лучайскага, Узрэчскага, Слабадскога, Шкуніцкага, Германавіцкага і інш. сельсаветаў.

Выбаршчыкі сардэчна сустрэклі свайго кандыдата ў дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР і на ўсіх сходках адзінадушна зноўлі, што ў гэты дзень выбару яны аддадуць галасы за таленавітага беларускага паэта Патруся Броўку.

Гэтымі днямі кандыдат у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР, народны мастак Беларускай Заір Агура наведаў Хатыніцкі, Лосіцкі, Малькавіцкі, Дзянікавіцкі і другія сельсаветы, а таксама і раённы цэнтр Галічэвічы, дзе сустрэўся са сваімі выбаршчыкамі.

Адбыліся шматлюдныя сходы. У сваіх выступленнях выбаршчыкі гаварылі аб вялікім шчасці свабодна выбіраць вышэйшы орган улады — Вярхоўны Савет рэспублікі. Яны запэўнілі, што дзень выбару сустрэнуць лепшым выкананнем сваіх абавязкаў перад дзяржавай.

Спецвыпускі кінастудыі «Беларусьфільм»

Кінастудыя «Беларусьфільм» да выбару у Вярхоўны Савет БССР выпускае тры спецыяльныя выпускі, шэсць кінаартэстаў кандыдатаў і два кароткаметражныя фільмы.

Адзін з спецыяльных выпускаў прысвечаны вылучэнню выбаршчыкамі Сталінскай выбарчай акругі г. Мінска кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР вялікага друга беларускага народа таварыша Сталіна.

Другі спецвыпуск паказвае, як выбаршчыкі Кагановіцкай акругі вылучаюць сваіх кандыдатаў у дэпутаты сакратара ЦК ВКП(б) тав. Патолчыца, а выбаршчыкі індустрыяльных гігантаў сталіцы — аўтамабільнага і трактарнага заводаў — старшыню Савета Міністраў БССР тав. Панамаранку.

Для кінаартэстаў заняты ў час работы лепшыя людзі рэспублікі, якія вылучаны кандыдатамі ў дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР: галоўны канструктар аўтазавода Г. М. Кожы, камандуючы Беларускай вайскавай Акружай Герой Савецкага Саюза генерал-палкоўнік С. М. Трафімаў, акадэмік М. М. Нікольскі, стэханавед руднага завода Н. С. Вячорка, дырэктар 20-й школы В. І. Захарэвіч і галоўны хірург Гомельскай большыцы А. А. Караткевіч.

Заключэнне работа па выпуску на экран кароткаметражнага фільма «У перадыбарныя дні», куды ўваходзяць матэрыялы, якія паказваюць вялікую падрыхтоўчую агітацыйную і арганізацыйную работу на выбарчых участках, у агітпунктах і інш.

9-га лютага група кінаператраў будзе адмацаць ход выбару ў Вярхоўны Савет Беларусі для кароткаметражнага фільма «Абраннікі народа».

М. БЛІСЦІНАУ.

Напярэдадні выюараў

Група беларускіх пісьменнікаў наведала трактарны завод. Некалкі гады пісьменнікі аглядалі заводскія цэхі, гутарылі з рабочымі, прысутнічалі на мітынгх, прысвечаных стаханавіцкай вядзе ў часе выбару ў Вярхоўны Савет БССР.

У цэху некамплектнага абсталювання перад рабочымі выступіў з прамовай Іван Мележ.

Вечарам у клубе трактарнага завода адбылася сустрэча пісьменнікаў з выбаршчыкамі Аўтазаводскай выбарчай акругі. З уступным словам аб Беларускай літаратурнай выставе ў Мінску выступіў Павел Кавалёў. Творы, прысвечаныя першаму ўсеароднаму кандыдату І. В. Сталіну, прачыталі Максім Танк, Пімен Панчанка, Максім Лужанін і Янка Берыя.

На вечары прысутнічала каля 700 выбаршчыкаў — будаўшчыкоў Мінскага трактарнага завода.

На участку № 7 Кагановіцкай выбарчай акругі адбылася сустрэча пісьменнікаў з выбаршчыкамі. Уступнае слова аб удзеле пісьменнікаў у падрыхтоўцы да выбару ў Вярхоўны Савет БССР арыў В. Вітка.

Затым Эдзі Агняцкевіч, Ніна Тарас, Усевалад Краўчанка, Васіль Вітка, Кастусь Кірвенка, Аляксей Бачыла і Амацоль Валюгіна прачыталі свае творы.

Кіноарысы аб тэатры імя Якуба Коласа

Нядаўна з Віцебска вярнулася кінобрыгада студыі «Беларусьфільм», якая праводзіла здымкі кіноарысы аб святкаванні дваццацігоддзя юбілея Беларускага Дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа.

Кіноарысы хутка выйдзе на экраны рэспублікі.

Паседжанне Праўлення Тэатральнага А'яднання

27 студзеня адбылося паседжанне Праўлення Беларускага Тэатральнага А'яднання. У рабоце Праўлення прынялі ўдзел Л. Александровіч, Я. Рамановіч, Л. Рахленка, М. Дзянісав, Л. Літвінаў, У. Шахараў і С. Бірыла.

Праўленне вырашыла распачаць прыём у члены Беларускага Тэатральнага А'яднання і ў хуткім часе склікаць з'езд членаў А'яднання.

Прэм'ера спектакля «Платон Крэчат»

17 студзеня ў Пінскім абласным драматычным тэатры адбылася прэм'ера спектакля «Платон Крэчат» А. Карнійчука. Ролу Платона Крэчата выканавае артыст В. Пальцеўскі, ролу Вубла — П. Масцераў, старшыні выканкома Бераста — В. Скалаў.

На здымку: кандыдат у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР Максім Танк (першы справа) гутарыць са сваімі выбаршчыкамі. Фота Г. Буаганаі.

Табе, правадыр, нашы песні і думы

Слова пра Сталіна

І ў момант вялікай радасці, і ў момант суровых выпрабаванняў савецкія людзі з цеплынёй і горадасцю называюць імя вялікага Сталіна. У гэтым імені ўвасоблена ўсё самае найлепшае, усё самае дарагое, самае любімае. У ім наша сіла і натхненне на подзвігі, на працу, на творчасць.

Народ ведае, што:

Разам з вялікім Леніным таварыш Сталін у найцяжэйшых умовах гартаваў нашу вялікую большэвіцкую партыю.

Разам з вялікім Леніным таварыш Сталін лавіў пролетарыят на штурм капіталізма ў Расіі і прывёў да перамогі ў Кастрычніку 1917 года.

Разам з вялікім Леніным таварыш Сталін пабудаваў першую ў свеце сацыялістычную дзяржаву.

Владзімір Ільіч Ленін высока цаніў заслугі таварыша Сталіна ў справе будаўніцтва савецкай дзяржавы. Вядома найвялікшая роля Сталіна ў вырашэнні нацыянальнага пытання. Ленін гаварыў: «Нам патрэбна, каб у нас быў чалавек, да якога любяць і прадстаўнікоў нашай мого-бы пацэй і падрабзна расказаць, у чым справа...». Владзімір Ільіч заўважыў тады, што ў партыі няма другога такога чалавеча, апроч таварыша Сталіна.

Народ наш ведае, што:

Ленін і Сталін былі стваральнікамі беларускай дзяржавы.

Пад кіраўніцтвам таварыша Сталіна, пры яго штодзённых клопатах і ўвазе наша Беларусь за гады савецкай улады пераадолела некавуую сваю адсталасць і ператварылася ў перадавую рэспубліку. Працавіты наш народ пры братняй дапамозе вялікага рускага народа дабіўся нябачанага росквіту і жыў шчасліва, радасна, дружна.

Народ наш самым палыманым словам прывітаў таварышу Сталіну:

Сталін, Сталін, любі Сталін,
Жыў-бы з намі увесь век,
З табою Сталін, любі Сталін,
Вольна дыша чалавек.

У выдатным дакуменце, вядомым пісьме таварышу Сталіну, беларускі народ пісаў:

Табе наша радасць, любоў і адданасць,
Табе яе славу сусветная шыр.
Вядзі нас, любімы, табой мы з'яднамі,
Ты наша жыццё—дарагі правадыр,
Сталін—творца шчасця і радаснага жыцця савецкай народнай.
Сталін, які ў мірныя дні «гранітну сілу каваў», Сталін—сонца яснае, што «цяпляе й шчасце нам дорыць», у грозныя дні вайны стаў нашым баявым сцягам.

Імя Сталіна ў Вялікай Айчыннай вайне савецкага народа супроць нямецка-фашысцкіх захопнікаў з'явілася сімвалам нашай магутнасці, нашай пераможнасці, нашай пераможнасці.

Адзін з вайнаў-беларусаў, які наведваў перад адзіраўкай на фронт домик у Горы, дзе нарадзіўся вялікі Сталін, пакінуў запіс:

«Іду ў бой без усялякага сумнення ў сваёй сіле. Маё наведванне гэтага доміка надае сілу і энергію для барацьбы з германскім драпежнікам...»

Іду ў бой за Радзіму, за Сталіна, за свой народ. Хай гэты мой запіс застаўся ў гісторыі гэтай кнігі, хоць мяне, можа, і не будзе ў жыццях, але таварышы ўспомняць мяне. Калі загіну, дык са славай за Радзіму, як патрыёт...»

І, сын беларускага народа, запэўніваю Вялікага Сталіна, што яго вайнаў Чырвонай Арміі будуць знішчаць усіх немцаў да аднаго, якія прабраліся ў нашу краіну. І з гэтым іду ў бой. Комсамолец, 1917 года нараджаны, беларус, Магілёўская вобласць, Калмавіцкі раён, Бычанскі С. — старшы сержант...»

Па закліку таварыша Сталіна наш народ аб'яднаўся ў вялікую партызанскую армію ў тыле ў нямецкіх захопнікаў. І тут сіла народа была пераможнай. Семнаццаць ма-

ладых партызан у вядомай Лаўскай аперацыі знішчылі ў няроўным бою з дзюма нямецкімі батальёнамі 85 фашыстаў. Паміраючы, герой захапіў і снег кулямёт, у ствол якога ўклалі запіс:

«Паміраю за Радзіму, за Сталіна. Просім лічыць нас усіх камуністамі».

Народ наш ведае:

Сталін з намі — значыць, з намі—сіла, з намі — перамога.

У цяжкія гады народнага гора Ты быў нашай верай і нашай апарай. Душою і сэрцам былі мы з табой. І чулі твай голас, што клікаў у бой. Герой, што кроў у баях праліваў. На подзвігі ідуць, кабце ўспаміналі. І тыя, што мужна галовы злажылі. У сэрцы твай вобраз да скону насілі. І маці старая, ішоўшы на мукі. К табе ўзнаміла пакунная рукі. Мы верылі, зналі — у роднай Маскве. Наш друг, правадыр наш любімы жыў. Ён помніць аб нашай пакуннай краіне. Ён нас у страшэннай бядзе не пакіне.

Сталін быў творцам найвялікшай перамогі над цёмнымі сіламі фашызма. Сталін прывёў наш карабель праз грозныя хвалі вайны, і цяпер нам зноў лёгка дыхаецца пад мрымным савецкім небом. Па закліку таварыша Сталіна мы дружна ўзяліся за адбудову разбуранага ворагам краю:

«Цябе, мудры Сталін, народ наш вітае. У песнях і казках падзяку складае Табе беларуская наша зямля: Зямля, што стала пад ботам нямецкім, Залітая кроўю героя-народа, Што з мёртвых устала пад сцягам савецкім.

Бо зноў ты вярнуў ёй жыццё і свабоду. Прайшло два гады. Яны былі цяжкія, але багатыя пеленнымі вынікамі. Хаця наперадзе яшчэ нямае цяжкасцей, але народ наш будзёра і ўпэўнена ідзе ў сваё светліе заўтра.

Выбарчыкі Сталінскай выбарчай акругі горада Мінска поўныя яркіх і радасных думак пра нашага першага ўсенароднага кандыдата Іосіфа Вісарыявіча Сталіна.

— Усе мы адчулі цяпер, як ніколі, што ва ўсіх нас нібы адно сэрца, адна гудзюная думка, а ў душы і на вуснах адно дарагое, самае любімае імя—Сталін.

Народны паэт Беларусі Якуб Колас утварыў гэтым думкам і пацунцыям:

Мудры і прости, усімі любімы,
Служыць народу ён, дзе аб ім.
Родны наш бацька, таму табе ім
Сталася бліжэй для нас, дарагім!
Мы, выбарчыкі Сталінскай выбарчай акругі, бязмежна шчаслівыя, што 9 лютага будзем трымаць у руках бюлетэны з імем Сталіна, што будзем галасавць за Сталіна—нашу радасць, наша шчасце.

Мы будзем галасавць аднадушна за Сталіна—розум і сэрца партыі.

Мы будзем галасавць за Сталіна—спакон і мір на зямлі, за росквіт народнай СССР, за нашу магутную армію, за доблесны наш флот.

У перадыбарныя дні кожнаму хочацца сказаць пра Сталіна шмат сардэчнага, шчырага. Сталіну жадаем мы здароўя і доўгага жыцця:

Жыві і красуйся нам вечныя векі,
Як вечна пльывуць жывотворныя рэкі!
З табою добром у нас поўныя засеі,
З табою не страшны для нас небеспекі—
Жыві і красуйся нам вечныя векі!

Мы называем самае дарагое, самае любімае імя, у якое мы ўкладваем найлепшыя думкі, найвышэйшыя веруці, велізарныя надзеі і ўсю сілу нашай веры ў шчасце нашага народа, нашай краіны. Гэтае імя—Сталін!

Сквозь грозы сияло нам солнце свободы, И Ленин великий нам путь озарил. Нас вырастил Сталин на верность народу, На труд и на подвиги нас вдохновил.

Плакат работы мастака В. Карэцкага, выданы ў выдавецтвам «Мастацтва». Рэпрадукцыя Г. Шырокава.

Алесь Бачыла

З імем Сталіна

Калі я чую слова Сталін
І думаю пра свой народ—
Перада мною вырастае
Суровы сорака першы год.
Агні, Разбітыя паўстанкі.
Масква, Кастрычніцкі парад.
Крэмль, Маўзалеі, Праходзяць танкі.
Шарангі стройныя салдат.
Па шумных вуліцах маскоўскіх.
Перад святочнаю Масквою.
Прыводзіць ён маўкліва войскі
З Чырвонай плошча проста ў бой.

Калі я чую слова Сталін
І думаю пра свой народ—
Перада мною вырастае
Вялікі сорака пяты год.
Тады салдатаў на дарогах
На захад вёў парыв адзіны—
Для нашай слаўнай перамогі
Палкі спяшалі на Берлін.
Вшчальні Сталіна загады
Аб добрых справах франтавых,
Грымелі нам усім на радасць

Сядзюць роднае Масквы.
І не страшны былі трывогі
Ні ў які час нам, бо заўжды
Наперад праведнай дарогай
Нас вёў да вернай перамогі
Настаўнік наш і правадыр.

Калі я чую слова Сталін—
Усенародны кандыдат—
Перада мною вырастае
З руінаў новы Сталінград.
Вайны знікаюць палішчы...
І на сустрэчу светлым дням
Усё, што вораг заосня нішчыў,
Устае ішоў.
І шырня
Абшараў родных
Вабіць вока
Сваёю новаю красой.
Красой будынкаў, што высока
Узняліся ў неба над зямлёй,
Красой палёў, што зноўку сталі
Радзіць багата.
Праз гады
На подзвігі натхняе Сталін—
Настаўнік, бацька, правадыр.

Максім Лужанін

У дзень Канстытуцыі

Быў прости дзень, пмылі турботы
будзённых дзей, гарачых спраў,
калі, спыняючы работу,
вясчысты звон на плошчу ўпаў.

Гадзіннік біў, склікаў на веча,
і слаў народ паслоў сваіх
к тварцу свабоды чалавечай,
к таму, хто нам бліжэй за ўсіх.

Хто непахісна рукою
праторыў шлях у новы век,
хто наваліны супакоў,
хто перапаліў хвалі рэк.

Гадзіннік біў на вежы Спаскай
чаверты, пята, шосты раз,
як з вузкагорлага графіна
ён наліваў сабе вады.

І гэты прости дзень зімовы
святочным днём зрабіў народ,
упершыню пачуўшы словы
вялікай харты свабод.

Анатоль Вялюгін

Залатая кніга

Высачэнае жыта тады пвіло,
Драмала на пасаках піш...
Жалезнае ліха прышло ў сяло.
На танках—магілы кржж.

Загрукалі дзверы маўклівых хат.
Чужая гамонка
Чужых салдат.

Страшна ад рогату потных, рудых,
Скінулі ранцы з плеч.

Бацька маўчыць, і хлопчык прыціх
Ціха паліцца печ...
Пыльнымі каскі ляглі на сарват.
На покуце—
Дым сідарэт.

Аздабляла чырвоная кніга кут,
Сталіна словы—
у ёй.
Не проста кніга стаяла тут,—
— Збавенне ад гора, няволі, пакут;
— Шчасце хадзіць па зямлі сваёй,
— Права валодаць зямлёй.
Узяў «Канстытуцыю» немец руды
І кінуў кнігу—
у пач.

Цяжка ўзніўся калгаснік тады,
Аж хруснулі косткі плеч:
— Хіба гэта можна спаліць агнём,
Пад сэрцам яна ляжыць...
Ураз заблішчэлі штыкі кругом
Шырокія, як нажы.
Вочы закрыўшы, не бачыў хлапчук,
Як бацьку штурхаў прыкалад.
За хатай сухі страляніны грук.

— Тата!
Не прыдзе назад...
Паліцца печка, яліна трашчыць.
Танкі з кржжамі стаяць на двары.
Задзіўлена хлопчык на пенку глядзіць:
Кніжка ў агні не гарыць.
І выхапіў хлопчык з агню каліянкор,
Выбег, трымаючы, на двор.
Сцяжынка...
Сасонкі...
Малынавы лог...
Мільгальні гадзінкі маленічкіх пег.
За логам— узлессе.
Там шляху канец.
Спаміўся у лесе,
Стаміўся хлапчык.
Ды блізка да дуба, а ў дубе—жушле.
Спавітае сеткай зялёнай галяя.
Надзейнае месца!...
... Хадзіла сяло
Да гэтага дрэва пасяя,
Чыталі ля дуба натоўпы людзей
Кнігу сваіх запавестных надзей.
Там фронтаў ляснога сіва генерал
Збіраў батальёны,
Зрабіўшы прывал.
Ля сляннага дуба ад зор і да зор
Стаў партызанскі бяссонны дзор...
Там сёння ржаве патронная медзь
Новыя хаты пачалі дымець.
Чырвоная кніга аздабіла кут,
Сталіна словы—
у ёй.
Не кніга,— абавенне ад гора, пакут,
— права на шчасце, працу, спакой,
— права валодаць зямлёй!

ПЕРШЫ ДЭПУТАТ

Ціўці-ж, каласуйся, мой край,
Ці сонейка захад, ці ўсход,
Аб Сталіне песні спявай,
Спявай, беларускі народ!
(Янка КУПАЛА).

Яркія і коларотныя словы ку-
падзюскай песні з гранічнай пра-
статой і выразнасцю перадаюць велізар-
нае і ўсеабадымае пачуццё любві і аддан-
насці беларускага народа да Іосіфа Віса-
рыявіча Сталіна. Яны адлюстроўваюць
любові народа да вялікага правадыра-кому-
ністычнай партыі, да геніяльнага кіраўніка Са-
вецкай дзяржавы, да свайго друга, мудра-
га настаўніка, да чалавеча, з імем якога
непаруйна звязаны лёс народа, яго лепшыя
мары і надзеі. А прыслухайцеся да народ-
най песні, да жывога народнага слова!
Імя Сталіна стала сінонімам спраўданага
чалавечага жыцця, заваяванага шчасця,
сімвалам свабоды і высокай чалавечай спра-
ведлівасці.

Суровымі і панурымі былі прасторы
беларускіх зямель у недалёкіх мінулых.
Магільные дыханне царызма скоўвала
зямлю, скоўвала жыцця чалавечыя душы,
што не пазвабілася яшчэ перажыць цэлых
стагоддзяў чужаземнага панавання, насіла
і тэрору. Соцыялізм і нацыянальнае пры-
гнёт, воўчая прагнасць і драпежнасць кула-
ка і памешчыка, разгуд царскіх сатрапаў,
беспрасветная галечка—такім цяжкім і бяз-
радасным было жыццё працоўных Беларусі.
І, як вядома, яго нельга было папракнуць
у лянцо, у адсутнасці любві да працы. Усё
жыццё працоўных Беларусі было напоўне-
на ўпартай працай, барацьбой за існаванне,
за кавалак хлеба. Праца была цяжкая, стам-
ляючая, праца бязрадасная, паднявольная,
якая не давала ні заробку, ні маральнага

дамаўчкі і русалкі. Лясная глухань
расступалася перад новай светлаю яваю,
свабоднай, добродняй творчай праца
перайначвала беларускую зямлю, яе гарыды
і сёды. Сталінскія вяшгодкі пераможна
ступалі на нашай зямлі, памнажаючы багац-
ці народа, памнажаючы і яго песні аб
чалавечым шчасці і радасці. З кожным
годам памнажаліся і расвіталі калгасныя
нівы. З кожным годам уздыгаліся ў строй
новыя фабрыкі і заводы, якія змянялі
аблічча краіны, ператваралі яе ў адну з
перадніх індустрыяльна-калгасных рэ-
спублік Савецкага Саюза. З кожным годам
узростаў і мацнела матэрыяльная і духоўная
добрабыт народа. Расцвіталі яго навука,
мастацтва. Яго пэты ўслаўлялі чароўнае
хараво ролнай зямлі, геранічы і свабодна-
любны дух народа, яго вялікую любвю
да працы. І беларускі народ яшчэ больш,
жыць палыманей пачаў любіць сваю род-
ную зямлю, сваю родную Беларусь—Бела-
русь савецкую, якую стварыў ён сваёй
рукамі пад кіраўніцтвам партыі большэвікоў,
пад кіраўніцтвам вялікага Сталіна. Усё, што
было лепшага ў жыцці народа, усё, што
стварала і ўмацоўвала наша жыццё,—усё
гэта народ любіва і звязваў з імем Сталіна
і называў гэтым імем.

Любові народа да вялікага Сталіна пера-
тварылася ў мегутнюю сілу, бо ён, мудры
правадыр, любімы настаўнік і друг народа,
зрабіў усё, што толькі было магчыма для
шчасця беларускага народа. Ён прывёў яго
да новага і светлага жыцця і, кажучы
неўмручымі словамі Янкі Купалы, што
прывесчаны правадыр:

Багата ўраджаем
Зямля расквітнела,
У будучнасць людзі
Узброюцца смела.

Гэта будучне раскрылася перад народам
ва ўсёй сваёй велічы, ва ўсёй сваёй
рэальнай, канкрэтнай дэспальнасці.

І вось на ўсё гэта будучне і на ўсё,
што здабыта геранічнай працай дзесяці-
годдзяў, пасягнуў чорныя зграі гітлераўскіх
катаў і бандытаў. Жалым вышчасцем
абручылася на Беларусь фашысцкая аку-
пацыя. Здавалася, цёмная непраглядная
ноч наваўсёды апусцілася над прасторамі
Беларусі, пахавала над руінамі, затаніла ў
крыні ўсё жывое, усё расквітнелае на
зямлі беларускай. Але гэта толькі зда-
валася... Мы ведаем аб той знічальнай
нявынасці да ворага, якую правіў наш
народ, аб помсце, ад якой курчылася ў
крывах сударгах фашысцкіх захопнік.
Гэту святую нявынасць да ворага і бязмеж-
ную любвю да свай Радзімы, да свай
дзяржавы, да роднай свай партыі выкаваў
ў народзе вялікі Сталін. Народ уважліва
прыслухоўваўся да кожнага слова свайго
правадыра, якое данослася да яго з-за лініі
фронта. Народ ведаў і верыў, што там,
дзе Сталін, там будзе забеспечана пера-
мога.

Усё здарылася так, як верыў народ. Усё
здарылася так, як казаў Сталін.
Беларускі народ залечнае цяпер цяжкія
рэны вайны. Пад кіраўніцтвам партыі ён
паспяхова завяршыў першы год сталінскай
пцігодкі. У цяжкія працы па аднаўленню
свай гаспадаркі адчувае ён увагу да
сваіх патрэб і бацькоўскую дапамогу вялі-
кага Сталіна. І, выбіраючы свой сацыялі-
стычны парламент, ён першай думкай свай
звертаецца да Сталіна і просіць яго быць
сваім першым усенародным дэпутатам.

І ўсюды на савецкай зямлі, ва ўсёй
сталінскай сям'і народаў Савецкага Саюза
імя Іосіфа Вісарыявіча — імя першага
кандыдата ў дэпутаты. У гэтым—глыбокі
сімвал вялікага несакрушальнага адзінства
партыі народа. У гэтым—глыбокі сімвал
магутнасці і сілы савецкага народа, Са-
вецкай дзяржавы.

Кастусь Кірэенка

Абраннік

Я з ім прайшоў
Па ўсіх шляхах вайны,
Шукаў з ім слоў для песень,
З ім штогод
Сталінным нарогам рэзаў дзірваны.
Дзяліў лютуні ў шчасці,
Сум у час нягод.
З тае вясны,
Калі ў пакутах
Мне
Дала ў дарунак маці
Белы свет,—
У яве дзён,
У роганях,
У сне—
Ён быў са мной
Як лёс, як запавет.
Радзімы сын,
Вялікі працаўнік,
Асілак века,
Творца і змагар,
Мысліцель,
Палкаводзец,
Будаўнік
І самы мудры
Сэрцаў уладар.
Паланы Мінска
Устануць, як каліс,
Ва ўсёй краіне,
У зыроні-ясных зор
І склянуць свету,
Хто ўзімаў у мысь
І аздабляў іх,
Хто даваў прастор.
Радзімы незбаўны палі

Павел КАВАЛЕЎ.
Сталінская выбарчая акруга
г. Мінска.

Прыпомняць
Тыя рукі,
Што вясной
Няслі жыццё і ласку
Для зямлі,
Каб зноў яна шумела збажыной.
І сталінградскіх плошчаў
Каміні
Складуць сваю быліну
Для выкоў
Аб-тым,
Хто ў бітвах грозных, у агні
Да перамогі
Вёў сваіх сыноў.
Яшчэ тады,
Калі праз гром вайны
Ішлі мы ў шлях
Да радасці без меж—
Яму.
Герою роднай стараны,
І пернасць я аддаў
І самы шчыры верш.
Ідзі-ж,
І будзь мне святань,
Слаўны дзень,
Хай сэрца
Песняй
Вывыцца,
Калі
Я апушчу
Свой прастор бюлетэнаў
За славу дзён,
За лёс май яямлі!

Міхась ЛЫНЬКОЎ.

Кандыдаты сталінскага блока камуністаў і беспартыйных

ЯКУБ КОЛАС

Канешнін Міхайлавіч Мішкевіч, вядомы нашаму народу пад імем Якуба Коласа, нарадзіўся 3-га лістапада 1882 года ў вёсцы Анінчыцы, непадалёку ад Стаўбцоў. Ён быў малаземельным селянінам і асеў Мікалаеўшчыні і служыў лясніком у радзільскіх лясках.

Пасля заканчэння вясковай школы Канешнін Міхайлавіч у 1898 годзе паступае ў Насвіжскую настаўніцкую семінарыю і канчае яе ў 1902 годзе. На працягу чатырох год пачынае працаваць у Палесі настаўнікам пачатковай школы. У 1906 годзе за ідэю ў нелегальным настаўніцкім чэардзе Колас быў званы з пасады і тры гады пачынае паціць.

Задумавшы на справе настаўніцкага з'езда ў 1907 годзе, гэты час Колас працуе пачатку ў прыватнай школе, потым, пазнаёміўшыся з беларускімі газетамі «Наша Доля» і «Наша Ніва», становіцца іх супрацоўнікам і ў 1907 годзе пераязджае ў Віленю, у якасці рэдакцыйнага работніка. У хуткім часе пачынае выкарыстоўваць яго, як палітычна небяспечнага, і з Вілені Канешнін Міхайлавіч едзе на Магілёўшчыну і там арганізоўвае першую беларускую школу. Да 1908 г. ён працуе ў гэтай школе ў якасці настаўніка і адначасова піша свае творы.

Горкім суровым было жыццё працоўных Беларусі. На фабрыках і заводах панавала страшная эксплуатацыя. Вёску душыла бязмясліца. Лірыка гэтага жудаснага сацыяльнага ўраду, беларускі народ зносіў яшчэ невялікіх пачынальных прыгнёт. Школы і друкарні беларускай мовы былі забаронены.

Выдатны асцяжар беларускага народа Якуб прайшоў і глыбока адлюстраван у сваіх творах гэту суровую старонку гісторыі нашай краіны пачатку дваццатага стагоддзя.

Край наш бедны, край наш родны!
Лес, блота да пясоч...
Чуць не крыху луг прыгодны...
Хвойні мох да верасок.
А тэмны, як шпаленка,
Засцілаў лес і гай.
Ой ты бедная старонка!
Ой, забіты богам край!

Так мучыў Якуб Колас тагачасную Беларусь. Але ён аказаў не толькі гора народа. Пору з Янкам Купалам Якуб Колас быў у нашай пэрыядыцы пафасу народнай барацьбы ў рэвалюцыі 1905 года; ён быў трыбунам, які заклікаў народ на змаганне з царызмай; ён быў прарокам, які верыў у сілы народа і ў яго перамогу; ён быў пісьменнікам, у творчасці якога знайшліся і месца гумару і яго дасціпнасць, і сам з вяснянамі, поўнымі смутку ад народнай долі, і пад іраю Коласа з'яўляюцца вершы, які гучаць магутным пратэстам супроць тагачаснага ладу і заклікам да барацьбы за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне. І калі творы аднаго паэраку з'явіліся ў выніку біспраўнага сацыяльнага і нацыянальнага становішча народных мас Беларусі, дык другія адлюстравалі змаганне з іх мас у рэвалюцыі 1905 года.

Адкрытае выступленне Коласа не толькі супроць аднаго і багачэй, але і супроць іх трыма апары—царызма, не магло быць дарэмна. У верасні 1908 года Віленская судавая палата разглядала справу Якуба Коласа аб яго ўдзеі ў настаўніцкім чэардзе, адлучыла да гэтага абавязаванне за напісанне рэвалюцыйных пракамаў і вершаў асудзіла паэта на тры гады турэмнага арышту. Але ні жорсткае рэпрэсіі, ні зорныя дні рэакцыі, ні турма не зламалі (вердага духу і волі) Якуба Коласа.

Ён застаўся верны сваім рэвалюцыйна-дэмакратычным ідэалам, сваёму народу. Пэат смуткаваў аб горкай народнай долі, але ніколі не сумняваўся ў сілах народа, бязлітасна выкрываў махінацыі царызма, бітваў адраджэньня рэвалюцыі, клікаў да змагання за волю і веру ў тое, што:

Дымам пойдзе ўсё міхое,
Усё, што душыць нас і гне.
Вер, брат,—жыццё залатое
Будзе ў нашай старане.

Залатое жыццё прынесла народам Расіі Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя. Якуб Колас сустраў іе пэамі «Новая зямля» і «Сымон Музык», які былі пачаты яшчэ да рэвалюцыі і з'яўляюцца самімі выдатнымі творамі паэта.

У першыя іх Колас намалюваў шырокую і яркую карціну жыцця і побыту сялянства перад рэвалюцыяй 1905 года. І гэту пэаму справядліва называюць энцыклапедыяй беларускага сялянскага жыцця. У ёй прадэманстравана і вялікім майстарствам вышнаны характары. У ёй з высокім натхненнем апавядавана чалавечая праца. У ёй ярка і дакладна напісаны малюнкі сялянскага побыту. Паэма ўся прасякнута пэазай беларускай прыроды і мяккім сялянскім гумарам.

Адныя велікі пэамы «Новая зямля» не толькі ў гэтым. Яна, у першую чаргу, у вялікай ідэі, якую раскрылае аўтар праз усю пэаму і падкрэслівае ў закочных строках і якую можна сфармуляваць, як трагічную неадпаведнасць паміж сярэд-

ваецца тэматыка першых паслярэвалюцыйных год і адначасова піша апавесці «У Палескай глушы» і «У глыбі Палесся», якія, па сутнасці, з'яўляюцца двума часткамі вялікага твора аб дарэвалюцыйным жыцці сялянства і вясковай інтэлігенцыі.

У гэтыя-ж гады з-пад іраю Якуба Коласа выходзіць апавесць «На прасторах жыцця». З уласцівай пісьменніку чуйнасцю да ўсяго новага, Якуб Колас паказвае ў гэтым творы тыя велізарныя зрухі і жыцці і ў свядомасці сялянства, якія прынесла ў вёску сацыялістычная ўлада. У апавесці «На прасторах жыцця», бадай упершыню ў беларускай сацыяльнай літаратуры, Якуб Колас заагаварыў аб асушчэнні блат і аб калектывнай працы ў сельскай гаспадарцы. З цягам часу, у перыяд барацьбы нашай партыі за калектывізацыю, гэта тэма ў творчасці Якуба Коласа становіцца асноўнай. Пэат паказвае працэс калектывізацыі не спроста, а з усімі пераходамі і цяжкасцямі, якія стаялі на гэтым шляху. Ломка вяснянскіх ідэяў складаным і звязным сюжэтам. Гэта разгорнута і досыць глыбока паказана ў апавесці «Адшчэпенне».

У далейшыя перадаважныя гады Якуб Колас зноў не раз вяртаецца да калгаснай тэмы і прысвячае ёй такія чудаўныя творы, як пэатычны цыкл «Восенскае», вершы «Песняй вітаю вас», «Дзед-калгаснік», «Таняна тайна» і інш. У гэтых творах адлюстравана ўжо новая, калгасная вёска, з яе шырымі паллямі і новымі будынкамі, трактарамі і камбайнамі, з новымі людзьмі і з новым сацыялістычным адносінамі да працы.

Намала добрых вершаў напісаў Якуб Колас і аб сацыялістычнай індустрыялізацыі нашай краіны. сталінскія п'янігодкі, вялікія новабудовы, агні электрастанцый, новыя гарады, станаўскія металы працы—усё гэта ў той ці іншай ступені стала аб'ектам творчасці паэта. Якуб Колас учыў Беларусь у новай постаці. Змяніліся гарады і вёскі, змяніўся пейзаж краіны—замяст панураў і цёмных фараў заўрагаві светлыя, сонечныя колеры.

Не матвы смутку, а радасці і шчасце, пачуцці горадцы за свой край і народ поўным голасам гучаць у творчасці паэта. І праз многія і многія вершы яго прародзіць вялікае пачуццё ўдзячнасці творцу нашага шчасця, творцу вялікай сацыялістычнай Канстытуцыі—Сталіну:

Разгарнуў магутна раме
Край наш сталінскаю воляй.
Шмат чаго здабата нам,
А здабуём яшчэ болей.

Праводзі наш, добры геніі!
Праз вякі, праз часы далі
Усім новым пакаленням
Сімавал шчасця будзе—Сталіні.

Гаворачы аб вялікіх поспехах і шчасці Сацыяльнай Беларусі, Якуб Колас заўсёды помніў і цяжка перажываў пакуты Заходняй Беларусі, якая стаяла пад ярмом беларускай Польшчы. Не адзін працуючы верш напісаў паэт аб сваіх земляках—людзях Заходняй Беларусі, і не адну сатіру накіраваў супроць паню і іх намітату. Але самым выдатным творам аб змаганні беларускага народа з польскімі панамі з'яўляецца апавесць «Дрыгва». Яна стала адным з любімых твораў нашага чытача і перакладзена на многія мовы народаў Саюза.

Сла яе ў шырокім і глыбокім паказе народнай барацьбы супроць адвечных ворагаў народа—польскіх паню. Сла яе ў затоечным і глыбокім гневе супроць ворагаў.

Пасля вызвалення Заходняй Беларусі і з'яднання яе ў адно беларускае сацыялістычнае дзяржаўе Якуб Колас распачаў новы твор аб змаганні з польскімі панамі—паэму «Рыбакова хата». Закончыў ён яе толькі цыпер, таму, што вайна на некалькі год адарвала яго ад гэтай работы.

За час Вялікай Айчыннай вайны Якуб Колас напісаў кнігу вершаў «Голас зямлі», дзве пэамы—«Суд у лесе» і «Адплата» і дзесяткі публіцыстычных артыкулаў. Усе гэтыя творы яднае ў адно цэлае глыбокая нянавісць да нямецкіх захопнікаў і заклік да роднага народа бязлітасна помсціцца гітлераўскім катам за разбурэнні і смерць.

Паказваючы гэтыя разбурэнні і смерць, якія прынеслі ў нашу краіну нямецкія фашысты, блочна перажываючы вымушаную разлуку з роднай Беларуссю, заклікаючы да змагання і помсты, малюючы трагічную барацьбу Чырвонай Арміі і партызан, Колас заўсёды верыў у сілу народа і сацыялістычнага дзяржаўе, верыў у нашу перамогу над рашыскай Германіяй. Яго надзеі збыліся: Чырвоная Армія пад кіраўніцтвам Вялікага Сталіна звавала нашу краіну, разграміла нямецкія палчышчы і здабыла суверэнітэтарную перамогу.

Якуб Колас ад усяго сэрца вітаў гэту перамогу і шматлікімі вершамі адгукнуўся на той вялікі энтузіязм, з якім наш народ узяўся за аднаўленне разбуранай немцамі народнай гаспадаркі і культуры. Сацыялістычны ўрад і партыя высока ацанілі работу паэта ў дні Айчыннай вайны і аднаўлення. За вершы «Майскія дні», «Дарогай славы», «Салар», «Майму другу», «Родны шлях», «На захад», «Голас зямлі» Якубу Коласу прысвоена высокае званне Сталінскага лэаўрата.

Талант народнага паэта надзвычай рознастайны. Якуб Колас—лірык і влік, драматург і публіцыст. Ён піша вялікія апавесці і кароткія гумарыстычныя апавяданні, пэамы і лірычныя вершы, глыбокія, філасофскія рачы і простыя творы для дзяцей.

Але Якуб Колас не толькі вялікі пісьменнік, ён таксама вялікі грамадскі дзеяч—ён дэпутат Вярхоўнага Савета СССР, акадэмік і віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук БССР, член сакратарыята ССП СССР, член Праўлення ССП БССР; ён прымае актыўны ўдзел у шматлікіх сацыяльных і грамадскіх арганізацыях.

Заслугі Якуба Коласа перад нашай культурай надзвычай вялікія. Народ і сацыялістычнае дзяржаўе высока цэняць гэтыя заслугі паэта. Якуб Колас узнагароджаны ордэнамі Леніна, Чырвонага Сцяга і Працоўнага Чырвонага Сцяга, а таксама медалімі «Партызану Айчыннай вайны» і ступені і «За доблесную працу». Коласу прысвоена высокае званне народнага паэта Беларусі.

Вылучыўшы Якуба Коласа кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР, беларускі народ яшчэ раз надкрэслівае сваю любоў да выдатнага паэта.

Пятро ГЛЕБКА.

Загарадная вуліца Мінска ўлетку тоне ў зеляніне садоў. У невялікім дварыку ад дрэва да дрэва нацягнута вероўка, на якой развешаны коўдры, поцілкі, прасцірадлы розных колераў. Імі і быў адгароджаны куток ля дрывотніку, што ўмоўна вызначаў сцэну. Амаль кожную нядзедню тут здымаліся відовішчы. Арганізатарам, кіраўніком і самай актыўнай удзельніцай гэтых відовішчаў была Ірына Фларыянаўна Ждановіч. Гэтыя відовішчы складаліся з аднаактавых п'ес Чэхава, старадаўніх рускіх вадзівіляў, дзіцячых п'есак і інсцэніраваных апавяданняў рускіх, беларускіх і украінскіх пісьменнікаў.

У адзінаццаць год І. Ждановіч выступіла ў ролі скрыпача Данілікі ў драме Янкі

Купалы «Раскіданае гняздо» на сцэне Першага Беларускага Таварыства драмы і камедыі горада Мінска.

Постел на аматарскай сцэне аманачыў і далейшы творчы шлях І. Ждановіч. Пятнаццацігадовай дзіцячынкі яна едзе ў Маскву, каб паступіць у Дзяржаўную Беларускае драматычную студыю. Але па ўроству яе не прынялі.

Ждановіч вяртаецца ў Мінск, паступае ў Першы Беларускі Дзяржаўны драматычны тэатр (цяпер тэатр імя Янкі Купалы), які нагадваў тады тэатр-студыю, дзе побач з творчай працай праводзілася вялікая навуцальная работа.

Сначатку Ірына Фларыянаўна даваляся іграць ролі падлеткаў-хлопчэкаў і дзяўчынак. Настаўнік-рэжысёр Я. Міровіч вучыў яе жыццёвай і сцэнічнай праўдзе, вучыў знаходзіць у кожнай ролі тое асноўнае, што адрознівае адну ролю ад другой. Ён навучыў маладую артыстку раскрываць свае ролі ў плане ідэяльнай накіраванасці вобраза.

Так, у спектаклі «Сталок Галь» І. Ждановіч даваляся іграць ролю без слоў—хлопчыка Ганса. Ганс у яе выкананні дапытлівы, ён усім цікавіцца, хоча ўсё ведаць, гарыць жаданнем зразумець, што робіцца ў навакольным жыцці.

Прагай да жыцця прасякнуты і вобраз піонеркі Майкі («Платон Крчач» А. Карнеўчука). Гэта «маленькая гаспадыня» хоча, каб у яе ў гэтых людзі адчулі сябе так, як яны адчуваюць сябе ў сваім доме. Разам з тым Майка не паабяўлена і дасціпнасці. Прыгадаем сцэну завучвання на пэаміх няўдалага дзіцячага верша «Барабы» эпохі воблі. Тут не толькі тонкі дзіцячы гумар, але і дасціпная гіроія.

Ролі дзяцей нашага часу—Андрэйка

(«Ярасць» Яноўскага), Юрка («Канец дружбы» К. Крапіва)—блізкі артысты. Больш складаныя ролі пазнейшага часу. Заар'ццеля Тацяна («Салавей» Э. Вядулі), якая ўвесь час гушка на руках дзіця, да слёз кранальная. У ёй як-бы канцэнтравана ўсё гора дарэвалюцыйнай жаночай долі.

Асобна стаяць вобразы Веры («Апошні» М. Горкага). Горкаўскі вобраз даў артысту вялікі матэрыял для стварэння цікавага чалавечага характару.

Новыя якасці артыстычнага таленту І. Ф. Ждановіч, якія сярпаўнай драматычна актрысы асабліва ярка выявіліся ў выкананні ролі сучасных жанчын. Вось беспрэтыпна дзіцячына Мурка («Лінія агню» Н. Нікіціна). Выканаўца не захапляецца вонкавым паказам бладнога чалавеча, а, наадварот, пранікае ў яе псіхалогію і паказвае, як пад уздзеяннем рэагавана калектыва (Мурка трапіла на сацыялістычную будоўлю) героі перадаважэцца ў свядомага працаўніка і перад ім адчыняцца новы шлях у жыцці. У гэтай ролі ўпершыню актрыса выявіла свой моцны драматычны талент.

У вобразе жанчыны-інтэлігенткі Галі («Жыццё кліч» Біль-Беларускага) артыстка знайшла тую мастацкую прапарцыю, якая дапамагла ёй матыў пэаміна адвесці на другі план, а тэму зместаўнага жыцця зрабіць пераважнай.

Выступаючы ў ролі Машыні (у аднаменнай п'есе А. Афінагенава), артыстка смела ўступае ў падынак з аўтарам. Пэрамагючы меладроматызм п'есы, яна паказвае душэўны пераход дзяўчынкі.

Нельга абмінуць і вобразы беларускіх жанчын, якія створаны артысткай у розных перыяды яе творчага жыцця. Па гэтых ролях ужо можна меркаваць, што выканаўца добра ведае жаночае асроддзе свайго краю, гэтых лірычных, пранікнёна-здуманых жанчын, якія ўмеюць мужна змагацца за сваю долю.

Сялянская жанчына Марылька («Вясняншчына» К. Крапіва) змагаецца за сваю чалавечую годнасць. Канфлікт пабудаваны драматургам на класавых супярэчнасцях—Марылька не хоча жыць па-старому. Яе вабляе не прыватная ўласнасць, а агульная сацыялістычная справа, справа Радзімы, за якую яна і змагаецца.

Некалькі пазней была сыграная артысткай роля беларускай дзяўчынкі Насці («Панібель воўка» Э. Самуілёўска). Тут таксама асноўны канфлікт выяўлены ў сутыкненні процілеглых інтарэсаў бацькі і дачкі. Дачка змагаецца за новае жыццё, а бацька—за старое.

Акцёрскае майстарства Ірыны Фларыянаўны ўдакладналася на вобразе артысткай драматургі (Людылі, Джульеты, Коўрада, Дыяны і інш.).

І. Ждановіч карыстаецца вялікім аўтарытэтам і павагай гледача. У час дэкады беларускага мастацтва ў Маскве І. Ждановіч была узнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Беларускі ўрад высока ацаніў яе талент і надаў ёй годнасць народнай артысткі рэспублікі.

Жыццё і тэатр шчыльна перапляліся ў творчай дзейнасці Ірыны Фларыянаўны. Яе творчая праца накіравана на служэнне народу. Звяртаючыся на радзіму да выбарчыцкай Чаускай сельскай выбарчай акругі № 271, Магілёўскай вобласці, яна шчыра дэкавала ім за тое, што яны вылучылі яе кандыдатам у дэпутаты, і абцала прыкладзіць усё сілы, каб апраўдаць давер народа.

А. ЕСАКОУ.

РАЗАМ З НАРОДАМ

З дзюццём глыбокай радасці працоўная Беларусь аднавіла вакол партыі Леніна—Сталіна, вылучылі кандыдатамі ў дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР самых лепшых сыноў і дачок свайой Радзімы. Сярод іх—мэны вядомых беларускіх пісьменнікаў Я. Коласа, М. Лынькова, К. Крапіва, П. Броўкі, А. Куляшова, М. Танка.

Гэты велізарны часць і давер, аказаныя народам нашай літаратуры, не могуць не выклікаць шчырага хвалявання ў кожнага сацыялістычнага чалавеча.

Вост часу ў дні ўсенароднай урачыстасці мы з гонарам аглядаемся на шлях, пройдзены беларускай літаратурай.

У пачатку свайго творчага шляху Якуб Колас, ідэячы са смуткам на бязрадаснае жыццё народа і яго роднага прастору, пісаў:

Край наш рэчыны, бедна поле!
Ты глядзіш, як сьрата,
Смун ты, як наша воля,
Як ты, наша цемната!

Падзімаў матывамі былі прасякнуты і некалькія другія творы дарэвалюцыйнай беларускай літаратуры.

Адны, якія-бы цяжкія ні былі рэчаіснасць царскай Расіі, усё-ж лепшыя беларускія пісьменнікі і паэты заўжым засталіся вернымі сынамі свайго народа, абуджылі ў ім волю да барацьбы супроць тыраніі і гвалтаўніку. У самыя цяжкія гады рэакцыі Янка Купала пісаў, звяртаючыся да свайго народа:

Не пужайся, што вольныя сілы
У пятах дрэмлюць з канца да канца,
Іто насільства ўсю праўду адушыла,
Іто смерць гучае капае магілы:
Яшчэ прыздзе вясна!
Яшчэ прыздзе!

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя карэністым чынам змяніла жыццё

беларускага народа. Толькі ў магутным Сацыялістычным Саюзе ён упершыню за ўсю сваю шматвяковую гісторыю знайшоў свабоду і дзяржаўнасць, назаўсёды пазбавіўшыся ад культурнай адсталасці і акамажнага жабрацтва.

Дзякуючы мудрай нацыянальнай палітыцы партыі Леніна—Сталіна і плённаму ўдзелу вялікай рускай класічнай літаратуры, беларуская літаратура ў нечуваная кароткі тэрмін узауміла і ўзмацніла ва ўсёй рознастайнасці мастацкіх талентаў і літаратурных жанраў.

Па-новому загучэлі песні, новымі фарбамі заіскрыліся творы Янкі Купалы і Якуба Коласа. Натхнёныя пафасам стварэння працы ў перыяд грандыёзнага сацыялістычнага будаўніцтва, народныя пэамы абывалі аб слаўных справах свайой Радзімы, а яе росквіце пад праменістым сонцам Сталінскай Канстытуцыі. У выдатным вершы «Пад сталінскім сонцам» Якуб Колас з радасцю ўсклікаў:

Узніды на гару, брате,
Глянь ва ўсе бакі—
Светла стала ў нашай хаце,
А прастор які!
Заірдазлі ў сонцы далі
Пуруран зары,
І навак напаладалі
Панскія двары.
Зарунелі буіна нівы,
Завілі салы,
Пойніць гоман, спеў шчаслівы
Сёлы, гарады,
Не пазнаць зямлі сягоння!
Глыб яе і шыр
Сам адначыў у законе
Мудры правадар.
Сам ён, геній яснагоры,
Даў ёй ход, размах;

І праз неты, пушчы моры
Нам праводзіць шлях.

Гэтыя гарачыя пачуцці любові і падаўкі вялікаму правадару і настаўніку Іосіфу Вісар'янавічу Сталіну, чыё мудрае кіраўніцтва вызначала нечуваны росквіт культуры і дабрабыту беларускага народа, клядаюць лейтэматы ўсёй беларускай пэазіі. Палыміныя радкі прасявілі сацыялістычнае і роднаму правадару і другія беларускія паэты—Броўка, Танк, Глебка, Куляшова, Панчанка і інш.

За апошнія перадаважныя дзесяцігоддзе ў беларускай літаратуры з поспехам пачалі выяўляць свае сілы раманісты і драматургі. Побач з апавяданнямі і апавесцямі; аб героіцы грамадзянскай вайны і калгасным будаўніцтвам, напісанымі М. Лыньковым, А. Стаховічам, М. Паслядовічам, Р. Мурашкіным, з'явіліся раманы К. Чорнага—«Трэціе пакаленне», Э. Самуілёўска—«Будучына», З. Бядулі—«Язеп Крушанскі», драматычныя творы К. Крапіва—«Канец дружбы», «Партызаны», «Хто смеяцца апошні», М. Клімковіч—«Кашыра на Жарнасек», Я. Коласа—«Вайна вайне», В. Вольскага—«Несцерка», «Сцудоўная дудка». У гэтыя-ж гады значны ўклад быў зроблены ў беларускую літаратуру дзіцячымі пісьменнікамі—Янкам Маўрам і Алесем Якімовічам.

У суровыя дні Вялікай Айчыннай вайны свайой творчасцю, прасякнутаю бізмязнай любоўю да Радзімы, паэты і пісьменнікі Беларусі ўзброілі народ на смяротную барацьбу з ворагам.

Ужо ў першыя дні вайны 1941 года Янка Купала напісаў свой палымны заклік «Беларускім партызанам», поўны нянавісці да гітлераўскіх прыгнатылікаў. Вешчыя словы вялікага песняра грэмелі над прасторамі роднай зямлі, як смелыя прысуды ненавіснай немчуры, які зноў, што клікаў народ да расправы з лютым ворагам:

Не давайце гадам сілы
Над сабою распасцець,
Рыдце загада магілы,
Вырываіце з жыўных жалы,
Кроў за кроў, а смерць за смерць!

З першых дзён Вялікай Айчыннай вайны, калі на палях Беларусі закіпелі гіганцкія бітвы супроць нямецкіх захопнікаў, Якуб Колас стаў у рады самаадданных барацьбітоў за перамогу над фашызмам, за ўрачыстасць вялікае справы Леніна—Сталіна. Звяртаючыся да роднага народа, паэт у тыя грозныя дні пісаў: «Вялікая наша сацыялістычная зямля, незлічоныя яе сілы, дык будзем жа да адзінага абраць і арганізоўваць гэтыя сілы, каб у расунай бойцы назаўсёды пахаваць здрадлівага драпежніка разам з яго машынамі разбурэння і жаху... Мы не адзінока. Моцная дружба нашага шматнацыянальнага геранічнага народа, здольнага на высокія подзвігі і ахвяры. Наш ратунак у нас саміх. Няхай-жа нашым дэвізам стане поклік: «Да зброі! Смерць ворагам!»

За гады вайны Якуб Колас напісаў два зборнікі вершаў—«Правадару народаў» і «Голас зямлі». Вершы «Майскія дні», «Дарогай славы», «Салар», «Родны шлях», «Майму другу», «На захад» і «Голас зямлі» адначасна Сталінскай прэміяй. Ён напісаў таксама за гэты час шмат апавяданняў, нарысаў, адоваў, публіцыстычных артыкулаў. Праўдзіва намалюваў ён карціны разбуранай фашызмам Беларусі ў пэамах «Суд у лесе» і «Адплата», стварыўшы вобраз непакіснага народа, які самааддана змагаўся за сваю Радзіму. Цялілы, сардэчныя словы знаходзіў паэт для выяўлення сваіх пачуццяў да сацыялістычна-пераможнага нарысаў, адоваў, публіцыстычных артыкулаў. Праўдзіва намалюваў ён карціны разбуранай фашызмам Беларусі ў пэамах «Суд у лесе» і «Адплата», стварыўшы вобраз непакіснага народа, які самааддана змагаўся за сваю Радзіму. Цялілы, сардэчныя словы знаходзіў паэт для выяўлення сваіх пачуццяў да сацыялістычна-пераможнага

У дні цяжкіх выпрабаванняў з пачуццём вялікай удзячнасці прыслухоўваўся беларускі народ да кожнага слова сваіх пісьменнікаў і паэтаў.

